

Vidéki levelek.

N.-Szt.-Péter, 1880. évi ápril 28.

I.

Tisztelt Szerkesztő ur! Azon örvendetes hírrel kezdhetem leveletem, hogy igen bő makktermés ígérkezik az itteni, a csálai kir. erdőgondnoksághoz tartozó, mintegy 2000 holdnyi tölgyesekben. A virágzás kedvező időjárás mellett menvén végbe, csak a fák csúcsait ellepő hernyófészkek lakóitól s más hernyóktól tarthatunk, melyeknek szintén nagyon kedvez ezen roppant meleg (30—35° C.) és száraz időjárás.

A legutóbbi igen bő makktermés 1877-ik évben volt, s az ezen időre eső vágások, illetőleg fiatalosokat szépen beborították a 20—30 centiméternyi földfeletti magassággal s ugyanolyan gyökérhosszal bíró 2—3 éves csemeték, ámbár a sziltuskóknak szétterpeszkedő hajtásai mind kisebb foltokra szorítják őket. Hogy ez minél kisebb mértékben történjék, igen ajánlatos, hogy a 2—3 év alatt vágatandó terület helyett — mint az mostan divik — 5—6 év alatt tarlasztás alá jövő tért nagyságot fogjunk tilalom alá, a mi a nagy jövedelmet nyújtó makkoltatás némi megszorításával elérhető, akként, hogy a makkhullás első napjaiban a csűrhe a tilalmasba eresztendő, hogy az ekkor hulló férges makk felszedése s a föld felporhanyítása által, az egészséges csemetét biztosító, egészséges makknak alkalmas csiraágyat készítsen. Ha e mellett azon helyeken, hol elvénhedett tuskók sarjai nagyon befészkelődtek, egyes tölgyecsemeték elültetése által sietünk segítségre: az „Erdészeti Lapok“ 1877. évi novemberi füzetében Rochel Károly által panaszolt „tölgyesek száradását“ a Maros árterén belül kellőleg csökkenthetnők, mivel ez, a gyakori áradások folytán, mezőgazdasági köztes használat utján ugysem ujítható fel.

Ugyanitt a közbekevert más két fanem: a kőris és szil, még kevesebb gonddal nevelhető, mivel mindkettő az itt alkalmazott 90 éves sarjerdő mellett is, jól diszlik s a szerszámfának való méreteket eléri.

A kőrist, mely a legvaskosabb s értékesebb szerszám-fát szolgáltatja, a bognárok igen keresik, s jól meg is fizetik, minthogy azonban nincs egész egyenletesen elszórva, s oly nagy mennyiségben nem fordul elő, hogy a keresletet kielégitené, a legközelebb vágandó állabokban magvetés, vagy egyenkénti kiültetés által volna szaporítandó. Az első megtelepítés után megmaradása sarjadás útján biztosítva leendő. E feltevésre jogosítanak egyrészt a kőrisnek sarjról nőtt szép vágható törzsei, másrészt azon észlelet, hogy míg az idei erős jégzajlás a 9—10 éves vágásokban nagy károkat tett az ágak s törzsek összetördelése által, a kőris legkevesebbet szenvedett, a mennyiben egyes felkapott csoportjai a legázolt fiatalos között majdnem mindenütt egyenesen állva kimagaslanak.

Az áradásnak kevésbé vagy éppen nem kitett, kissé emelkedettebb helyek azonban a kőrisnek — mivel e meleg éghajlat alatt a folytonos nedvesség felette kívánatos — meg nem felelnek, s ily helyeken az idősebb állabokból egészen el is tűnik. Ily termőhelyen — mint ezt egy 1846-ban ültetett állab tanúsítja — külsejüket csomorosan kidudorodó varok lepik el, melyek idővel mindig szélesbedő foltokban egészen a fás részig szétnyílnak, hol a nedváramlást megakasztván, a mind undorítóbb külsejű törzs, mintegy lassu sorvadásban hal el.

A szil a kőris után legszálasabb, s mint fényezett asztalosmunka gyönyörű, csak valamivel vastagabbnak kellene lennie, a mi a vágásforgásnak néhány évvel való felemelése által volna elérhető, a tölgsarjadék pedig, mivel ily nagy kort el nem bír, a 10—15 évvel előbb kezdődő vigályító vágással, vagy áterdőléssel szálanként kijelölve, árverés útján eladathatnék.

A védőtöltésen kívül álló erdőségekre igen helyes azon tavai óta behozott eljárás, hogy az évi vágások letarolásuk után, mezőgazdasági köztes használat után, makkvetés útján ujittatnak fel.

S itt elegyes tenyésztésre még a hársat ajánlanám, mivel éppen nincs képviselve, pedig hánca sokat jövedelmezhetne,

különösen, ha a Pécskán keresztül tervezett csanád-aradi vasút folytán a ménesi s több más közeli borvidékekkel az összeköttetés létesül.

Hogy a háncs itt nagyon keresett czikk, arról meggyőző a lippai erdőhivatal kladovai pagonyában szerzett azon tapasztalat, hogy itt, mint drága kincset, a legelrejtettebb helyeken felkutatják s levágják a kisujnyi vastagságú hársveszszőket (kinőtt fát csak ritkán találni), a melyeket háncsuktól megfosztottan hagynak vissza. Különben mint Dezső Zsigmond barátom személyes meggyőződése után állítja, az osztrák államvasút oraviczai erdősegeiben berendezett háncsüzem kitűnő sikerre vezetett s ígerte is, hogy a szakközönséget meg fogja vele e lapok útján ismertetni, a mi azonban — sajnos — mindekkoráig nem történt meg.

Végül ezen vidék epidemiájáról: az erdőkarosításokról s azok okairól, az erdőrendőri kezelés hiányairól stb. kellene még megemlékezni, minthogy azonban az hosszabb tárgyalást igényel, mintsem e levél keretébe beszoríthatnám, ezen tárgyról — a szerkesztő ur beleegyezésével — jövő alkalommal bátorkodnám észrevételeimet közölni.

Alázatos szolgálja:

Fuchs János.

II.

Déva, 1880. évi május 28-án.

Tekintetes Szerkesztő ur! Kíváncsian vártam megvallom, az „Erdészeti Lapok“ folyó évi ápril havi füzetait; nemcsak azért, hogy az erdészet és bányászatnak már oly régen, s különféle variatiookban emlegetett egyesítéséről, a mende-mondánál, valami bizonyosabbról értesüljek: hanem azért is, hogy a mult évi június 11-én szentesített erdőtörvény jogerőre emelkedésének ideje maholnap elközelegvén, az ennek végrehajtásával megbizandó erdőfelügyelői intézmény életbe hívásának jeleiről szerettem volna valamit hallani.

Az erdészetnek a bányászattal összennyügzési eszméje, lidércz nyomásától — az állami erdők szerencséjére — hála az égnek! — de talán inkább az erdők ügyét szíven viselő Országos Erdészeti-Egyesületnek, s illetve derék elnöke hat-

hatós közbenjárásának — ezen az állami erdők szép jövődelmét elnyeléssel fenyegető rémtől, most megszabadultunk volna, de még az erdőtörvény végrehajtására, s az ennek őreiül kiszemelt felügyelők kinevezéseire, úgy látszik türelmesen kell várunk; ámbár ma már megelégedéssel konstatáljuk, hogy reményünk szerint, valószínűleg ez csak az idők kérdése; s alig csalódom, midőn erre nézve azt tartom: hogy a mi késik, mulni nem fog, míg meggyőződéseim hathatós támaszául egyebek között szolgál az is: hogy a törvény végrehajtó közegeinek egyes kétes esetekben zsinórmértékül szolgálendő erdőtörvény magyarázatra beérkezett pályamunkák, — mint az „Erdészeti Lapokban“ olvasom — bírálat alatt állnak, köszönet érte — az erdők nevében — a pályázó uraknak, kik hazánk erdői szent ügyét ezzel is elősegíteni törekedtek.

Fapiaczunk ismét emelkedésének egyik jeléről van szerencsém tudósíthatni a tek. Szerkesztőseget, midőn Hoffman S. József és társa budapesti vállalkozóknak, a kincstári erdők közepette fekvő Roskányi *) volt papírmalom épületébe, ez év tavaszán berendezett parket gyáráról, némely adatokat ide jegyzek: A működésben lévő két parketvágó gép közül, az egyik 4, másik 8 lóerejű, s az első naponként (24 munka óra alatt) 3.2 kilométert, az utóbbi 6 kilométert képes parketnek feldolgozni. A készített parket lapok $1\frac{1}{2}$ millimétertől 3 milliméter vastagok, s köbméterenként átlag 1000—1500 négyzetméter tiszta árut szolgáltatnak. Keresletről biztosítva lévén, október végéig másfél millió négyzet métert szándékoznak előállítani. A fogyasztáshoz szükséges tölgy-, juhar-, bükkfa anyagot a közeli kincstári erdők adják, a kisebb eladásnál megszabott tű-árak mellett (tölgy- 3 frt 80 kr, juhar- 5 frt, bükk- 1 frt 50 kr köbméterenként) a diófa pedig — mi mint tudva itt a főszerepet játsza — a szomszédos Temes- s Zarándmegyék s a környékből kerül (a gyárhoz szállítva egyre-másra köbmétere 40 frt). A kész áru Pesten jön eladás alá.

Többször lehetett alkalmuk, az utolsó időkben, tisztelt

*) Falu hol több kincstári épület van.

szakértársaimnak olvashatni a budapesti napi lapokban, az erdélyi nagymérvű erdőégekéről; pedig az itt említettek igen-igen csekély részét teszik azon tüzesetek számának, melyek Erdélyben az erdők kárára elkövettetnek. Itt, hol a gyújtogatási szenvedély egyes vidékek köznépénél (tisztelet a kivételeknek) apáról fiúra száll, az erdők felgyújtása egész megszokássá vált; és jaj az urbéri megváltáskor a községeknek esett — s ma már teljesen elpusztított — erdőnek, ha a kecske és szarvasmarha szorgalmas borotválása után, — a természet jóvoltából, — magához térni merészkedik, mert tüzzel fog ő elpusztíttatni, mint a bibliabeli Szodoma és Gomora. Itt már meg sem ütközik senki azon, ha naponta egy-egy magasabb helyről 13—16 helyen látja egyszerre ég felé emelkedni e második Kaintól élesztett — s bizonyára istennek sem tetsző — tüzek kanyargó füstjeit; legfeljebb szép tavaszi estéken, — szemlélve a pirosuló égboltozatot — elmélkedünk a felett: hogy ott megint a tudatlanság emelte bűnös kezét csekély jóléte előmozdítására a természettől rendelt utolsó vagyona, erdeje felgyújtására.

Tisztelettel:

Jó János.

III.

D ö m ö s, ápril 21.

Tisztelt Szerkesztő ur! Népünk részvétlensége az erdőégekénél. Folyó hó 4-én az esztergomi főkapitán birtokához tartozó dömösi erdőnek, a közalapítványi Szt.-Lászlói erdőn dülő fiatal 5—12 éves gyertyánnal vegyes bükkös pagonyaiban, valószínűleg szándékos gyújtogatás következtében, tűz ütven ki, az a csaknem tökéletes szélcsend daczára a múlt évi magas száraz füben bő tápot levén, ropant gyorsasággal terjedt, ugyannyira, miszerint alig 2 órányi időköz alatt vagy 160 holdnyi területet kerített hatalmába. A tüzesetrőli értesülésem után első teendőmnek tartottam a községi bírót a lakosságnak segédkezés végetti kirendelésére felhívni, ki felhívásomnak készséggel engedve, dobszóval végig járatta a falut, de az uradalom erdejéről lévén szó, egyetlen egy ember sem mozdult helyéből; pedig a lakosság leg-

nagyobb része, ez alkalommal vasárnap lévén, ősi szokás szerint éppen a korcsmákban dőzsölt, vagy az utcán lézengett. Kénytelen voltam tehát csupán a velem jött 5 uradalmi egyénnel a tűz megfékezésével megküzdeni; mit, hogy mégis elérnünk sikerült, egyedül a fentemlitett szélesend, nemkülönben ama körülménynek tulajdonítható, hogy a tűz még csak a legalacsonyabb vágásokban, tehát majdnem a földszinén lévén elrejtve; oltása nem járt oly nehézséggel, mint az a harasztal lepett magasabb vágásokban leendett volna.

Leégett körülbelől 180 holdnyi tér, a fiatalosban okozott kár egyelőre biztosan meg nem alapítható, s a tökéletesen elperzselt csemeték száma a körülményekhez képest elég jelentelen.

Kérem az e téren jártasabb szaktársaimat annak leendő szíves tudatására, vajjon lehet-e, és kihez, az erdőtörvény életbelépte előtt hasonló bajok orvoslása végett fordulni?

Krascsenits Imre.

IV.

B o c s k ó n, májushó 23-án.

Tekintetes Szerkesztő ur! E napokban a bocskói erdőhivatal kerületéhez tartozó „Dubrova“ nevű erdőrészbe történt kirándulásom alkalmával szomorú képét láttam, egy eddigelé gyönyörűen serdülő fiatal tölgyesnek, a mely egy a tölgyesnek igen veszedelmes ellenség által lett ellepve t. i. a bucsús-pohók (*Ph. bombix processionea*) által; mely annak körülbelől felét nagymérvben pusztítja.

Ezen erdőrész 830 hold kiterjedésű 25—35 éves fiatalos, a melynek jövőjéről még egy néhány év előtt igen kedvezően nyilatkoztak, most azonban szerény véleményem szerint ezen fiatalos jövője nem volna már olyan kedvező, mert utóbbiakban elősorolt tények meggyőződéseim szerint mindenestre okozói voltak az ezen tölgyest ért hernyófalásnak, mely alatt nevezett fiatalos most sinlődik.

Nevezett erdőrész tőszomszédságában egy szóda- és vegyár épült fel 1870. évben. Ezen gyárban többek között réz- és vaskovandokból kénsavat is gyártanak, melynél mint tudni-

való a kénesessav és mindenféle más maró vegyek gőzalakban kiszabadulnak és a levegőből a vizet felvéve, részint kénsavvá, részint más erős savakká fejlődnek, melyek mindmegannyian a növényzetre igen káros hatással vannak. Az így kiszabadult vegyek, különösen esős időben lenyomva, nemcsak a fákat és a cserjéket, de még a talajtakarót is megtámadják és elhamvasztják. Fajdalom ezen sors érte nevezett fiatalost is, és ez által beteggé téve, nézetem szerint nevezett tölgyes is a sok küzdésben elfáradva martalékul esett e borzasztó ellenségének. E nézetem mellett tanuskodnak még azon körülmények is, miszerint az ezen tölgyessel szemben és a gyár füstjének ki nem tett (Fouszti) nevű elegyes bükk és tölgy állab, valamint a nem messze lévő lonkai és rónaszéki tölgyes egészen mentek, ezen reájuk nézve oly kellemetlen vendégtől.

Érdekes, de egyszersmind szomorú is, ha Bocskóról a fent említett gyár füstjének és gőzének pusztításait nézzük, mely abban nyilvánul, hogy a Tisza és a Sopurka folyó mentén elnyuló területeken a fa bokor és részben a fű is, mintha le volna forrázva, kiszáradt és a fának egész sötét barna levelei által igen szomorú képet alkotnak.

Ha tekintetességed ezen szerény közleményemet közölhetőnek véli, ám méltóztassék, de előre bocsátom, hogy én eddigelé sem szaklapokba, sem ujságokba nem irtam.

Ezek után maradok tekintetességednek

alázatos szolgája:

Garlathy Oszkár,
m. k. erdőgyakornok.

A rigók birói elítélésének kérdéséhez.

Az „Erdészeti Lapok“ f. 1880. évi márczius havi füzetében „Birói ítélet a rigók veszedelmére“ czimű közlemény felhívása folytán, bátorkodom az abban felvetett kérdésekre tapasztalataimat következőkben adni elő:

1. Kieszi-e a rigó az éneklőmadarak fiait a fészekből?

Nehéz kérdés! mert valóban e kérdésre nem igen voltam elkészülve, és habár a madarakat a természetben évek óta